

УДК 658.152

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ВИРОБНИЦТВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*І. Більський, к. е. н., Р. Дудяк, к. е. н., А. Іванов, к. е. н., І. Магійович, к.е. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Інвестиційна привабливість іноземного капіталу тісно пов'язана з активізацією залучення іноземних інвестицій, розробленням і впровадженням інвестиційно-інноваційних програм розвитку, створенням відповідної ринкової інфраструктури в аграрному секторі економіки.

У цьому плані чимало завдань стосується покращання інвестиційної привабливості іноземного капіталу в аграрному виробництві, механізм якого та особливості формування є недостатньо вивченими. Тому актуальність та практичне значення вирішення цих питань зумовили вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провідні вітчизняні науковці чимало уваги приділяють питанню залучення іноземних інвестицій загалом та визначенню інвестиційної привабливості зокрема. Із-посеред них можемо виокремити таких, як Т. Антонечко [1], І. Борейко [2], М. Вітков [4], В. Лановий та ін. Водночас є ще низка питань, які залишаються невирішеними. Зокрема йдеться про проблеми використання кредитно-фондових інструментів як додаткових можливостей залучення іноземних інвестицій в аграрну галузь області. Малодослідженою залишається діяльність провладних структур та органів державного управління щодо залучення та впровадження зарубіжного досвіду стимулювання зовнішніх інвестицій в національну економіку [2].

Постановка завдання. Мета нашого дослідження – показати динамічність інвестиційних пріоритетів іноземних інвестицій з огляду на переведення економіки аграрного сектору Львівської області на інноваційний шлях розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство значною мірою визначає соціально-економічний розвиток області, рівень життя населення, забезпечення його продуктами харчування, а промисловість – сировиною. За обсягом виробництва на Львівщині ця галузь посідає четверте місце після промисловості, транспорту і зв'язку та торгівлі. Його частка у загальнообласній валовій доданій вартості складає понад 10%. У сільському господарстві працює 16% зайнятого населення [8].

Сучасний аграрний сектор економіки має недостатню інвестиційну привабливість для іноземного капіталу, оскільки інвестори віддають перевагу підприємствам, де є швидший період окупності вкладених коштів, вища прибутковість, більша конкурентоспроможність продукції. Специфічність аграрного виробництва полягає в тому, що, на відміну від промисловості, виробничий цикл може тривати не один рік, а це значно уповільнює оборот авансованого капіталу, причому через сезонність виробництва одержання прибутку і момент вкладення його у наступний цикл виробничого процесу не збігаються.

Незадовільний стан інвестиційної діяльності у сільському господарстві області зумовлений також значною невідповідністю цін на сільськогосподарську та промислову продукцію. Майже п'ятиразовий диспаритет цін на закупівлю ресурсів для виробничого процесу й вироблену аграрієм кінцеву продукцію призводить до зниження прибутковості сільськогосподарського підприємства, а також у деяких випадках до збитковості, яка зумовлена неможливістю аграрного товаровиробника розрахуватися за власними зобов'язаннями [7]. Проте, незважаючи на перелічені чинники інвестиційної привабливості аграрного сектору, інвестиційні вкладення як у сільськогосподарське виробництво, так і в економіку загалом щороку зростають (винятком став тільки 2012 рік (табл. 1)).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності у Львівській області *

Вид економічної діяльності	2010 р.	2011р.	2012 р.	2012 р. до 2010 р., %
	млн грн			
Всього	8 830,2	12 114,0	11 173,3	126,5
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	294,6	419,7	369,7	125,7
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ним послуги	272,8	387,4	354,9	130,0
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	21,8	32,3	14,8	67,9
Рибальство, рибництво	0,4	2,3	2,3	600,0
Промисловість	1 998,1	2 418,3	2 709,1	135,6
Будівництво	1 909,6	1 926,1	2 242,7	117,5

*Джерело: [7, с. 132].

Аналіз табл. 1 показав зростання капітальних інвестицій за видами економічної діяльності. Зокрема загальна кількість інвестицій в усіх видах економічної діяльності області зросла з 8 830,2 млн грн у 2010 р. до 11 173,3 млн грн у 2012 р., що становить 126,5 %, а в сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві – відповідно з 294,6 млн грн у 2010 р. до 369,7 млн грн у 2012 р. (125,7 %). Варто звернути увагу на різке збільшення інвестицій в рибальську галузь, на 600 %, що пов'язано із завершенням приватизації риборозвідних ставкових господарств.

Слід констатувати, що сільське господарство області опинилося в таких специфічних геополітичних умовах, коли надходження інвестицій не допоможе відновити аграрні підприємства, оскільки їх просто не існує: «якщо й залишилися на окремих підприємствах певні комори чи складські приміщення, то знайдеться стільки власників та співвласників, які є настільки різношерстими, що їх зібрати до купи дуже складно» [5].

Отже, інвестиційні вкладення в АПК є недостатніми співвідносно до потенційних можливостей. На думку М.І. Кісіля коли фактичні обсяги інвестицій в АПК здійснюються в межах 50-70 % від потреби, то в сільському господарстві відбувається просте відтворення капіталу, інвестиційна діяльність є помірною, а аграрна сфера підтримується на відносно стабільному рівні. Коли ж обсяг інвестицій нижчий за 25%, у галузі спостерігаються кризові явища. Отже, для розширеного відтворення і процвітання сільськогосподарського виробництва інвестиційне забезпечення повинно перевищувати 75% від потреби [2].

В умовах кризового стану підприємств області та відсутності інвестиційних коштів іноземні інвестиції залишаються найбільш вагомим джерелом надходження фінансових ресурсів (табл. 2).

На жаль, кількість прямих іноземних інвестицій в сільське господарство області продовжує щороку зменшуватися – зі 121 404,40 тис. дол. США у 2010 р. до 116 124,90 тис. дол. США у 2012 р., тобто на 5279,5 тис. дол. США (95,7 %).

Все ж таки абсолютний розмір прямих іноземних інвестицій свідчить про розкритий інвесторами економічний потенціал господарств, який у свою чергу є чинником їх інвестиційної привабливості. Поява господарств з іноземними інвестиціями супроводжується привнесенням інноваційних технологій, методів і методологій управління тощо, що у свою чергу вимагає від аграрних підприємств запровадження технологічних і організаційних нововведень з метою збереження своїх позицій на ринку [8].

У структурі надходження прямих іноземних інвестицій частка грошових внесків становила 83,1%. У вигляді рухомого і нерухомого майна надійшло 12,3 млн дол. США інвестицій, у вигляді цінних паперів – 299,4 тис. дол. США, нематеріальних активів – 48,4 тис. дол. США.

Вкладення в економіку області у січні-вересні 2013 р. здійснили інвестори з 31 країн світу. З країн ЄС надійшло 77,3% від загального обсягу інвестицій, з країн СНД – 1,5%, з інших країн світу – 21,3%. Найбільше інвестицій надійшло від партнерів з Польщі – 25,6 млн дол. США, Кіпру – 8 млн дол. США, Великої Британії – 7 млн дол. США, Британських Віргінських Островів – 6,9 млн дол. США, та Німеччини – 4,1 млн дол. США [5].

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції за видами економічної діяльності, тис. дол. США*

Вид економічної діяльності	Львівська область			
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. до 2010 р., %
На початок року				
ВСЬОГО	1198604,5	1254594,9	1387782,2	115,8

Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	121 404,40	119 520,30	116 124,9	95,7
Рибальство, рибництво	182,70	-	-	-
Надійшло упродовж року				
ВСЬОГО	120 486,3	146 460,0	314 321,9	260,9
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	560,40	261,90	1 497,10	267,3
Рибальство, рибництво	-	-	-	-
Приріст за рік				
ВСЬОГО	55 990,40	133 187,30	..	..
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	-1 884,10	-3 395,40	..	..
Рибальство, рибництво	-182,70	-	..	..

* Джерело: [10].

Зацікавленість іноземних інвесторів в освоєнні ринку Львівської області стимулює економічну активність господарств. Однак таке зростання інвестицій не забезпечує необхідного рівня технічного оновлення сільського господарства.

Реалії сьогодення такі, що ризикованість капіталовкладень у сільськогосподарське виробництво оцінюється як занадто висока, передусім через політичну і правову нестабільність держави. У законодавстві відсутній не упереджений підхід до зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності, не простежується чітка позиція держави щодо підтримки іноземного інвестора. Відсутні широкомасштабні програми залучення інвестицій в основні галузі АПК [3]. Сільське господарство від початку не увійшло до переліку інвестиційно привабливих галузей. Адже виробничі, комерційні, інноваційні можливості партнерів обмежені.

Водночас для розробки заходів із залучення іноземних інвестицій, з одного боку, варто формувати сприятливіші умови для інвестиційної діяльності, додатково заохочувати іноземний бізнес, максимально використовувати місцеві переваги; з іншого – варто забезпечувати узгодження економічних інтересів потенційних інвесторів та інтересів регіону [1, с. 36].

Крім стимуляції залучення іноземного капіталу, слід нарешті створити передумови для діяльності інфраструктури ринку цінних паперів в економіці АПК Львівщини, а саме їх емісію. На теперішньому етапі емісія цінних паперів як засіб залучення додаткових інвестиційних ресурсів для аграрної галузі є ефективнішою порівняно із залученням банківських кредитів із досить високою відсотковою ставкою. У фінансуванні масштабних інвестиційних проектів емісія може скласти серйозну конкуренцію кредитному фінансуванню аграрної галузі [6].

Агропромисловий комплекс Львівщини необхідно вивести на ринок цінних паперів, який управляв би фінансовими потоками, спрямовуючи їх у найперспективніші виробництва комплексу або вилучаючи ресурси з галузей, що працюють неефективно. Цінні папери системи АПК з цього погляду мають

перевагу, пов'язану з тим, що їхня основна маса повинна забезпечуватися вартістю землі й нерухомого майна. Необхідною соціально-економічною передумовою створення і розвитку ринку цінних паперів є наявність у системі АПК власників землі, майна, грошових заощаджень, під які можуть бути видані тимчасово або постійно вільні ресурси для залучення їх в економічний оборот [9]. Якщо земля не може бути предметом застави, то про кредит нема що й думати. Нема ринку землі – нема й інвестицій. [6].

Активізація надходження іноземного капіталу на Львівщину має передбачати як стимулювання застосування державних гарантій використання коштів, так і засоби створення первинних умов для залучення іноземних інвестицій у відповідні проекти. Тому дія внутрішніх і зовнішніх чинників на інвестиційний процес вимагає якісних змін у впливі як державної влади, так управління цим процесом.

Висновки. Дослідження інвестиційної привабливості іноземного капіталу в аграрному секторі дало змогу дійти таких висновків:

1. Підвищення інвестиційної привабливості виробництва продукції сільського господарства стає можливим за умови використання зовнішніх і внутрішніх резервів. Проте низький рівень привабливості галузей аграрного сектору для інвесторів не дає змоги в повному обсязі використовувати чинники зовнішнього середовища;

2. Важливішим напрямом вирішення проблеми інвестиційної привабливості аграрного сектору виробництва для іноземного капіталу є розробка та впровадження інвестиційно-інноваційних програм із вирощування, переробки і зберігання сільськогосподарської продукції;

3. Активізація аграрного виробника потребує інвестування іноземного капіталу в розвиток ринкової інфраструктури, мережі оптових ринків сільськогосподарської продукції з комплексом послуг і консультацій.

Щоб аграрний сектор був інвестиційно привабливим для іноземного капіталу, необхідно створити сприятливі умови для виробництва на основі інноваційної моделі розвитку інвестиційних пріоритетів: стратегії провідних галузей аграрного виробництва, збереження і розвиток природно-економічного потенціалу, безвідходного використання виробленої продукції.

Основними чинниками Львівської області, на які іноземний інвестор повинен звертати увагу у виборі інвестування, є: значний ресурсний потенціал, дешева та готова до праці робоча сила, значна площа вільної території для розташування підприємств, сприятливе для інвестицій розташування області тощо.

Бібліографічний список

1. Фактори, що впливають на іноземні інвестиції / Т. Антонечко, Д. Пруненко, О. Уткін, О. Жилиякова // *Фінанси України*. – 2002. – № 10. – С. 35–40.
2. Борейко І. П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки / І. П. Борейко // *Економіка АПК*. – 2009. – № 12. – С. 70–76.
3. Державна цільова програма сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року // *Економіка АПК*. – 2010. – № 7. – С. 3–10.

4. Вітков М. С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України / М. С. Вітков // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 53–57.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zik.ua.
6. Павлишенко М. М. Механізм дії закону єдності товарного і грошового обігу в аграрному секторі / М. М. Павлишенко // Вісник ЛДАУ : економіка АПК. – 2005. – № 12. – С. 55–60.
7. Статистичний щорічник Львівської області за 2012 рік. – Львів, 2013. – Ч. 1. – 440 с.
8. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України. Повна версія. 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art.
9. Шосталь С. О. Активізація інвестиційного процесу в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання / С.О. Шосталь // Статистика України. – 2008. – № 3. – С. 119–123.

Більський І., Дудяк Р., Іванов А., Магійович І. Дослідження інвестиційної привабливості іноземного капіталу в аграрному секторі виробництва Львівської області

Незважаючи на спроби активізації інвестиційної діяльності аграрного сектору економіки, позитивні зміни ще не набули сталого характеру. До того ж ринкова організація економічної діяльності побудована на вільному розподілі інвестицій із властивими їй регіональними та галузевими особливостями умов інвестування. У зв'язку з цим набуває актуальності проблема покращання інвестиційного клімату та підвищення привабливості залучення іноземного капіталу у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: активізація, агропромисловий комплекс, інвестиції, інвестиційний клімат, ефективність, виробництво, капіталовкладення.

Bilskiy I., Dudyak R., Ivanov A., Magiyovich I. Investigation of investment attractiveness of foreign capital in the agricultural production sector in Lviv region

Despite attempts to stimulate investment agricultural sector, improvements are not yet sustainable. In addition, the market organization of economic activity is based on the free distribution of investment inherent regional and sectoral peculiarities investment conditions. In this context, the relevance becomes the problem of improving the investment climate and increase the attractiveness of foreign capital in local farms.

Key words: activation, agriculture, investment, investment climate, efficiency, production, investment.

Бильский И., Дудяк Р., Иванов А., Магийович И. Исследование инвестиционной привлекательности иностранного капитала в аграрном секторе производства Львовской области

Несмотря на попытки активизации инвестиционной деятельности аграрного сектора экономики, позитивные изменения еще не получили устойчивый характер. К тому же, рыночная организация экономической деятельности построена на свободном распределении инвестиций с присущими ей региональными и отраслевыми особенностями условий инвестирования. В связи с этим приобретает актуальность проблема улучшения инвестиционного климата и повышения привлекательности привлечения иностранного капитала в отечественных сельскохозяйственных предприятиях.

Ключевые слова: активизация, агропромышленный комплекс, инвестиции, инвестиционный климат, эффективность, производство, капиталовложения.